

ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ Δ' ΤΑΞΗΣ
ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΕΝΙΑΙΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΔΕΥΤΕΡΑ 29 ΜΑΪΟΥ 2006
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ
ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ:
ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΘΕΜΑΤΩΝ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

- A.** Πράγματι, για το περιεχόμενο της λέξης πολίτης διατυπώνονται πολλές φορές διαφορετικές μεταξύ τους γνώμες· δηλαδή δεν υπάρχει ομοφωνία για το περιεχόμενο της λέξης πολίτης: κάποιος, ενώ είναι πολίτης σ' ένα δημοκρατικό πολίτευμα, συχνά δεν είναι πολίτης σ' ένα ολιγαρχικό πολίτευμα. Ο πολίτης δεν είναι πολίτης με κριτήριο το ότι είναι εγκατεστημένος σ' ένα συγκεκριμένο τόπο (γιατί και μέτοικοι και δούλοι μοιράζονται με τους πολίτες έναν κοινό τόπο), ούτε είναι πολίτες αυτοί οι οποίοι απ' όλα τα πολιτικά δικαιώματα έχουν μόνο το δικαίωμα να εμφανίζονται στο δικαστήριο ως εναγόμενοι και ως ενάγοντες (το δικαίωμα αυτό το έχουν και όσοι μοιράζονται έναν τόπο χάρη σε ειδικές συμφωνίες)... Με την ακριβέστερη σημασία της λέξης τίποτε άλλο δεν ορίζει τόσο τον πολίτη όσο η συμμετοχή στις δικαστικές λειτουργίες και στα αξιώματα... Απ' αυτά, λοιπόν, γίνεται φανερό τι είναι ο πολίτης· αυτός δηλαδή που έχει τη δυνατότητα να μετέχει στην πολιτική και δικαστική εξουσία λέμε πια ότι είναι πολίτης της συγκεκριμένης πόλης· απ' την άλλη, πόλη είναι, για να μιλήσουμε γενικά, το σύνολο από τέτοια άτομα, που είναι ικανοποιητικό, ώστε να εξασφαλιστεί η αυτάρκεια στη ζωή τους.
- B1.** Ο Αριστοτέλης προκειμένου να ορίσει την έννοια της πόλης-κράτους, ακολουθεί τη λεγόμενη αναλυτική μέθοδο. Αποσκοπεί δηλαδή να αναλύσει την έννοια «πόλις» στα συστατικά της, να βρει τα χαρακτηριστικά των συστατικών αυτών και με τη σύνθεσή τους θα έχει και τον ορισμό. Για υπηρετήσει, λοιπόν, τον ανωτέρω στόχο του διαρθρώνει την επιχειρηματολογία του ως εξής: Αρχικά αναφέρει πως η πόλις είναι το όλον, το γενικό «Επει δ' ἡ πόλις ... τῶν ὅλων». Κάθε γενική έννοια αποτελείται από μέρη «συνεστώτων δ' ἐκ πολλῶν μορίων», οπότε και η πόλις είναι «πλήθος τι πολιτῶν», συγκροτείται δηλαδή από το σύνολο των πολιτῶν. Άρα, πριν δοθεί ο ορισμός η έννοια του πολίτη «Ὡστε τίνα χρῆ ... σκεπτόν.».
- B2.** Στην ενότητα 15 ο Αριστοτέλης θέτει ως βάση για την εξέταση της πόλης, την πραγμάτευση της έννοιας του πολίτη, προκειμένου να φωτιστεί καλύτερα το περιεχόμενο της πόλης αλλά και να ξεκαθαριστεί το περιεχόμενο της έννοιας πολίτης, για τον ορισμό της οποίας δεν υπάρχει ομοφωνία. Συνεχίζοντας τη διερεύνηση του «πολίτη» στην ενότητα 16 ο Αριστοτέλης θα αναφερθεί πρώτα στα στοιχεία που δεν αποδεικνύουν ότι

κάποιος είναι πολίτης, για να δώσει στη συνέχεια εκείνα που το αποδεικνύουν.

Αρχικά αποκλείει ο Αριστοτέλης τον τόπο κατοικίας και τα δικαίωμα δικαιώματα, με τα οποία δε συναρτάται ο ορισμός της έννοιας και παρουσιάζει εν συνεχεία τα δύο κύρια χαρακτηριστικά γνωρίσματα του πολίτη. Κατά τον Αριστοτέλη πολίτης θεωρείται αυτός που μπορεί να δικάζει ως μέλος δικαστηρίου «μετέχειν κρίσεως» (την ίδια άποψη είχε διατυπώσει και ο Πλάτωνας ο οποίος θεωρούσε ότι η μη συμμετοχή στις δικαστικές λειτουργίες, ισοδυναμούσε με μη συμμετοχή στο σύνολο των λειτουργιών της πόλης) καθώς και εκείνος που έχει την ικανότητα να μετέχει στη διαίκηση του κράτους και στα όργανα απ' τα οποία λαμβάνονται οι πολιτικές αποφάσεις «μετέχειν αρχής». Είναι δεδομένο, λοιπόν, ότι ο πολίτης ορίζεται ως προς το πλαίσιο συμμετοχής του στο πολίτευμα.

- B3.** Κατά τον Αριστοτέλη στην τάξη της φύσης το όλο προηγείται των μερών. Η ύπαρξη, δηλαδή, του όλου αποτελεί προϋπόθεση για την ύπαρξη του μέρους. Με τη χρήση παραδειγμάτων από τον χώρο της εμπειρίας, ο Αριστοτέλης θεωρεί ότι το ίδιο ισχύει για τη σχέση του ανθρώπου με την πόλη. Ειδικότερα, υποστηρίζει πως ο άνθρωπος δεν είναι αυτόρκτης χωρίς την πόλη.

Αν, όμως, κάποιος είχε επιτύχει τον στόχο της αυτόρκτης αφ' εαυτού, και δεν είχε ανάγκη την πόλη, τότε δε θα ήταν άνθρωπος - παρά μόνο κατ' όνομα - . Στην πραγματικότητα θα ήταν ή ζώο ή θεός. Η πόλη-κράτος αποτελεί συνεπώς προϋπόθεση για την ύπαρξη των μελών της, του κάθε επιμέρους ατόμου τόν όλο δηλαδή αποτελεί προϋπόθεση για την ύπαρξη των μερών. Στη 15η ενότητα επαναλαμβάνει το επιχείρημα ότι η πόλη αποτελεί το όλο που συντίθεται από μέρη, οπότε και η πόλη είναι πλήθος τι πολιτών.

Ο ρόλος του πολίτη είναι καθοριστικός για την πολιτική τάξη, η πόλη όμως προηγείται από τα μέρη της, τους ανθρώπους, για τους οποίους αποτελεί το φυσικό τους χώρο, μέσα στα όρια του οποίου μπορούν να κατακτήσουν την αυτόρκτη.

Διαπιστώνεται, λοιπόν, πως τόσο το όλο όσο και τα μέρη λειτουργούν διαδραστικά, αλλά η πόλη έχει μια φυσική προτεραιότητα.

- B4.** Από το σχολικό βιβλίο σ. 178: «Για ποιον, στην πραγματικότητα... Ηθικών Νικομαχείων του».

- B5.** **πεπραχέναι** → σύμπραξη, πραγματογνωμοσύνη
συνεστώτων → απόσταση, συνισταμένη
καλείν → παράκληση, έκκληση
σκεπτέον → ενδοσκόπηση, κατάσκοπος
μετέχοντες → συμμετοχή, έξοχος

Γ1 Τώρα όμως ποιος μπορεί να μη μελαγχολήσει, όταν βλέπει αυτούς που συμμετείχαν στα Τρωϊκά και τους προγενέστερους να υμνούνται και να τραγουδιούνται, ενώ ο ίδιος εκ των προτέρων γνωρίζει ότι ούτε κι αν ξεπεράσει την ανδρεία εκείνων, θα αξιωθεί τέτοιους επαίνους; Και το αίτιο αυτών είναι ο φθόνος, στον οποίο αυτό μόνο το αγαθό υπάρχει (ή προστίθεται), επιπλέον, ότι δηλ. είναι το πιο μεγάλο κακό για όσους (τον) έχουν. Διότι κάποιος είναι από τη φύση τους τόσο «δύσκολοι» (στριφνοί/κακοπροαίρετοι), ώστε πιο ευχάριστα θα άκουγαν να επαινούνται αυτοί για τους οποίους δεν γνωρίζουν αν έχουν υπάρξει παρά αυτοί, από τους οποίους τυχαίνει να έχουν ευεργετηθεί οι ίδιοι.

Γ2.

τίς:	τινών
ὄρᾱ:	ῥοι
ὑπερβάλλη:	ὑπερβαλε
ἀξιοθησόμενον:	ἀξιοθησομέναις
ᾧ:	ᾧ
μέγιστον:	μεγίστοι(ν)
ἀκούοιεν:	ἀκούοιεν
γεγόνασιν:	γεγονόσιν
πεπονθότες:	πάσχειν
τυγχάνουσιν:	τεύξονται

Γ3.

α «ὅταν ὄρᾱ τοὺς μὲν περὶ τὰ Τρωϊκά καὶ τοὺς ... τραγοῦμένους»: Δευτερεύουσα επιρρηματική χρονικοῦποθετική πρόταση. Εκφέρεται με υποτακτική και με απόδοση το ρήμα της κύριας «οὐκ ἂν ἀθυμήσειεν», συνιστά λανθάνοντα υποθετικό λόγο που δηλώνει το προσδοκώμενο.

β.

ὑμνουμένους	→	κατηγορηματική μετοχή που εξαρτάται από το αισθησεως ρήμα «ὄρᾱ»
ἐπαίνων	→	αντικείμενο της μετοχής «ἀξιοθησόμενον»
κακὸν	→	κατηγορούμενο στο εννοούμενο «φθόνος»
τινες	→	υποκείμενο στο ρήμα πεφύκασιν
ἥδιον	→	επιρρηματικός προσδιορισμός του τρόπου στο ρήμα «ἂν ἀκούοιεν»
οὗς	→	αντικείμενο του ρήματος ἴσασιν»
ὕφ' ᾧν	→	επιρρηματικός προσδιορισμός του ποιητικού αιτίου στη μετοχή «πεπονθότες»